

2. Chirică L. Лиманы Причерноморья за последние 20 тысяч лет. Chişinău, 1995.
3. Guilcher A. Опыт характеристики прибрежных форм растворения известняка чиженье: вопросы климатической и структурной геоморфологии. М. 1959.
4. Iancu M. Litoralul Oceanului Planetar. Bucureşti, 1980.
5. Ionin A. S. Рельеф шельфа мирового океана. М., 1992, 256 p.
6. Jonson D. W. Shore processes and shoreline development. N. I. London, 1965 (1918), 584 p.
7. Lamarev V. I. Основные проблемы физической географии океана. Москва. Масли.1978.
8. Leontev O. K., Nichiforov L. G., Sofianov G. A. Геоморфология морских берегов. М., 1975, 363 p.
9. Loghinov V.V. Динамика береговой зоны непрерывных морей. М. 1963, 379 p.
10. Ross D. A. Introducere în Oceanografie. Ed. Ştiinţa şi enciclopedia. Bucureşti, 1976.
11. Roşu Al. Terra-geosistemul vieţii. Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică. Bucureşti, 1978.
12. Separd F. Геология мира II. 1951.
13. Separt F. Земля под морем. Mir, 1964.
14. Socieva V. B. Ученые о геосистемах - современный этап комплексной физической географии. Izv. AN SSSR 1972 N3.
15. Strahler A. Geografia fizică Ed. Ştiinţifică. Bucureşti, 1973.
16. Tarling D. H., Tarling M. P. Deriva continentelor. Bucureşti, 1978.
17. Valentin H. De Kiisten der Erode. Ergänzungsheft zu Petermans Geogr. Mitt. 1952, N246.
18. Vesprimeanu E. Geografia Mării Negre. Bucureşti, 2005.
19. Zencovici V. P. Основы учения о развитии морских берегов. М. 1962, 710 p.
20. Zencovici V. P. Основные учения о развитии морских берегов. М. 1962.

IMPACTUL FACTORILOR SOCIALI ASUPRA PARAMETRIILOR COGNITIVI ŞI EMOȚIONALI AI COPIILOR

Diana Coşcodan, dr., conf. univ., UST

Lora Moşanu-Şupac, dr., conf. univ., UST

Maria Bivol, masterand, UST

Summary. The paper presents data on the impact of migration and vulnerable families on emotional state and cognitive abilities in children. The success of students from families with parents who have gone abroad, families with parents at home and incomplete and complete families is reduced during the adaptation period. Low attention, lack of interest and low levels of creativity at lessons were manifested by a large number of students from vulnerable families and incomplete families. This reflects the importance of social factors in the development of the child.

Problema adaptării școlare a elevilor reprezintă un aspect fundamental al activității instructiv-educative, fiind prezentă în viața școlii, în preocupările de zi cu zi ale cadrelor didactice, dar și în numeroase cercetări, atât pe plan național, cât și internațional. Paradigma adaptării școlii la cerințele și posibilitățile de instruire ale elevului, caracteristică educației viitorului, dar și a sistemelor educaționale organizate după modelul rețelei, impune o diversificare a situațiilor și experiențelor de învățare, construirea acestora în acord cu posibilitățile și nevoile tuturor categoriilor de elevi, pentru a răspunde principiilor: ”școala inclusivă”, ”școala pentru toți”, ”învățământ integrat”.

Una dintre perioadele în care se înregistrează dificultăți frecvente de adaptare școlară este reprezentată de debutul preadolescenței, perioadă care coincide la elevi cu trecerea de la ciclul primar la ciclul gimnazial și în care, pe fondul unui echilibru emoțional și psihic fragil și al personalității în formare, se asimilează numeroase comportamente adaptative. Învățământul gimnazial este parte integrantă a educației de bază a cărei importanță este evidențiată în documentele de politică educațională internațională, dar și națională.

Dificultățile de adaptare școlară care se pot manifesta la începutul clasei a V-a, pot fi generate de transformări multiple și uneori bruște care se produc în două planuri: planul dezvoltării bio-psiho-sociale, planul activității instructiv-educative și modul în care se realizează interacțiunea dintre particularitățile fizice, intelectuale, afective și de personalitate ale preadolescentului, pe de-o parte, și cerințele și exigențele impuse de activitatea instructiv-educativă, precum și calitatea influențelor familiale asupra activității școlare, pe de altă parte. De ele depind posibilitățile de adaptare școlară a elevului preadolescent.

Instabilitatea economică pe care a cunoscut-o Republica Moldova după obținerea independenței a determinat creșterea nivelului sărăciei și șomajului, iar aceste fenomene au influențat extinderea procesului de migrație la muncă peste hotare [1].

Efectele negative ale migrației asupra familiilor rămase în țară, în special asupra copiilor, reprezintă o problemă deosebit de importantă pentru o țară ca Republica Moldova, în care migrația masivă a forței de muncă lasă fără atenție și îngrijire un număr impunător de copii.

Primele victime ale fenomenului migrație sunt copiii, ai căror fragilitate emoțională îi expune la riscuri mari. Doi din trei copii care au părinții plecați la muncă în străinătate resimt acut lipsa dragostei acestora. Copiii respectivi, spun psihologii și sociologii, dezvoltă personalități dizarmonice și, în consecință, este posibil ca, odată ajunși la maturitate, să formeze o generație de adulți cu probleme de integrare socială [2].

Calitatea relației cu îngrijitorul este extrem de importantă pentru bunăstarea emoțională a copilului fără îngrijire părintească. Copiii pot refuza să recunoască autoritatea îngrijitorilor și pot avea o atitudine negativă față de aceștia, când îi consideră prea severi. Bani trimiși copiilor de către părinți, de asemenea, pot crea tensiuni, atunci când copiii nu sânt implicați în deciziile cu privire la administrarea banilor [3].

Parțial, succesul școlar este influențat de resursele familiei copilului (financiare, educaționale, timp liber, atenție și ajutor acordat copilului pentru munca școlară, sprijin afectiv, supraveghere). Plecarea unui părinte sau a amândurora în străinătate pentru o perioadă mai lungă de timp poate determina apariția unor probleme în performanța școlară, cât și în perioada adaptării preadolescenților ce trec la gimnaziu, fiind considerată o etapă majoră, o schimbare în viața copilului.

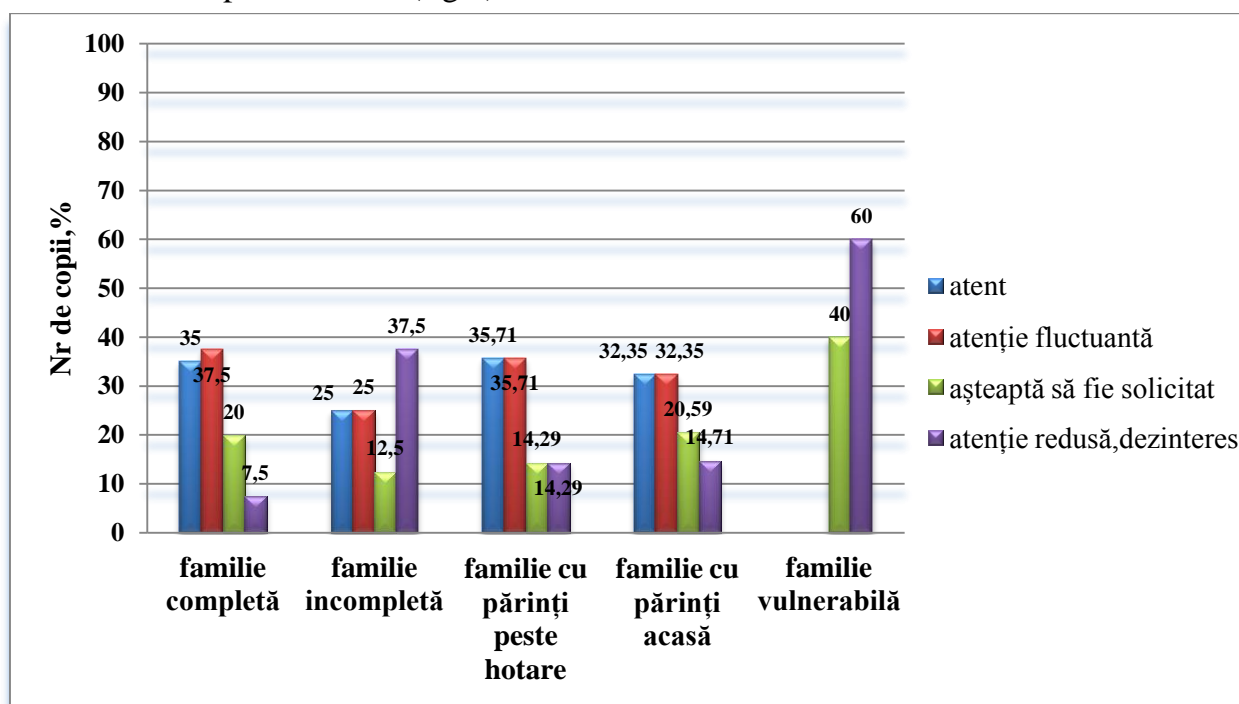
Scopul - cercetarea impactului factorilor sociali asupra particularităților adaptării elevilor la treapta gimnazială.

Cercetările s-au desfășurat în satul Costești, raionul Ialoveni în cadrul Liceului Teoretic Olimp, la nivelul a două clase de a V-a, constituite din 48 de subiecți.

Metodele investigațiilor - Testul arborelui Koch (citată de Odgon D.P.,1982) pentru determinarea stării emoționale și a gradului de creativitate; Determinarea manifestării atenției și a stilului de muncă (Ion Holban, 1998).

Rezultatele investigațiilor.

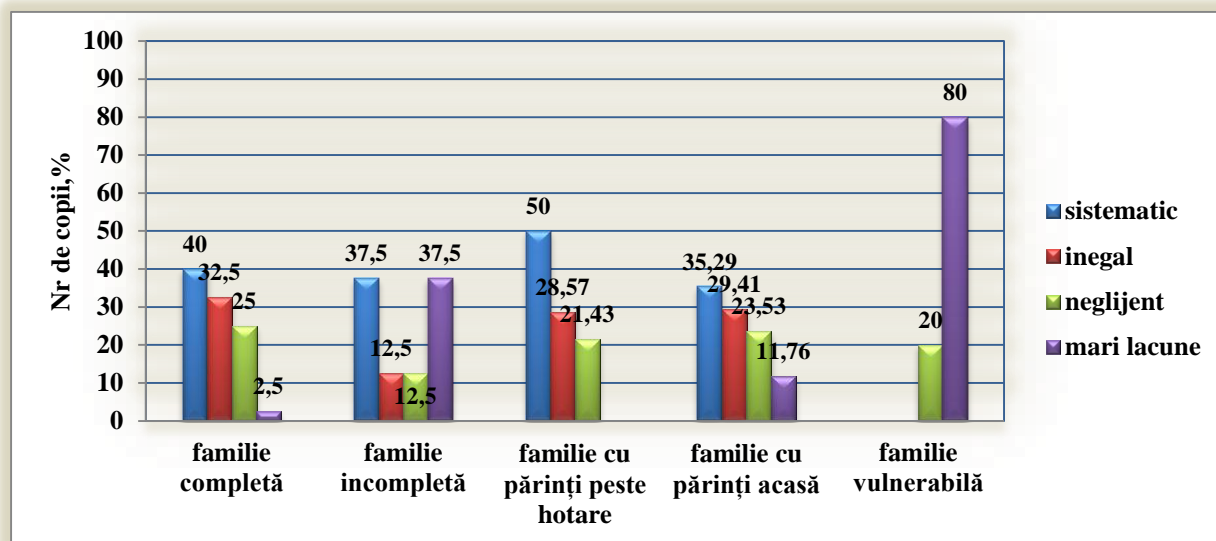
Rezultatele studierii parametrilor cognitivi (atenția și stilul de muncă) ai copiilor sunt reflectate în figura 1 și 2. A fost demonstrată existența unui număr mare de elevi din familii vulnerabile - 60% - care manifestă dezinteres și atenție redusă, și 40% copii care așteaptă să fie solicitați. În rândurile copiilor din familii complete se observă că 35% copii sunt atenți, 37,5% manifestă atenție fluctuantă, 20% copii așteaptă să fie solicitați, iar 7,5% copii sunt neatenți. La fel se atestă un număr mare de copii neatenți și dezinteresați în rândurile celor din familii incomplete -37,5% (fig.1).

Figura 1. Manifestarea interesului și atenției elevului la lecție

Printre copiii din familiile cu părinți plecați peste hotare se atestă 35,71% cu atenție sporită și, respectiv, același număr cu atenție fluctuantă, iar 14,29% din copii așteaptă să fie

solicitați și alții 14,29% sunt neatenți, dezinteresați. În familiile cu părinți acasă 32,35% copii sunt atenți, 32,35% manifestă atenție fluctuantă, 20,59% copii așteaptă să fie solicitați, iar 14,71% copii sunt neatenți.

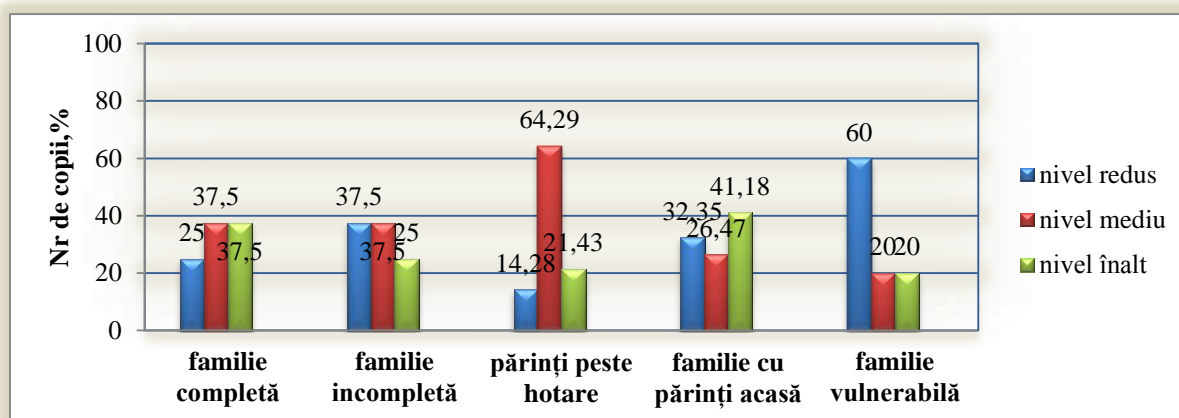

Figura 2. Stilul de muncă al elevilor la ore și acasă.

Analizând datele din figura 2, constatăm că 40% copii din familii complete, 37,5% copii din familii incomplete, 50% din familii cu părinți plecați peste hotare și 35,29% copii din familii cu părinți acasă se evidențiază printr-un mod de lucru sistematic, continuu, temeinic, organizat. Cei ai căror randament școlar este neuniform și fluctuant reprezintă 32,5% din familii complete, 12,5% din familii incomplete și 28,57% din familii cu părinți plecați peste hotare, 29,41% din familii cu părinți acasă. Elevii cu stil de muncă neglijent și cei care vin cu lecțiile nepregătite reprezintă 25% din familii complete, 12,5% din familii incomplete, 21,43% din familii cu părinți plecați peste hotare, 23,53% din familii cu părinți plecați peste hotare și 20% din familii vulnerabile. Se observă și un număr mare de elevi, în rândurile celor din familiile vulnerabile și familii incomplete, iar manifestă mari lacune a stilului de muncă, respectiv, 80% și 37,5%.

Din analiza datelor prezentate în figurii 3 am constatat nivelul de creativitate la elevi, după metoda arborelui, în dependență de familie și temperament. Observăm că cel mai mic număr de copii cu nivel redus de creativitate este în familiile cu părinți plecați peste hotare (14,28%), iar cel mai mare număr de copii cu nivel redus de creativitate este din familiile vulnerabile (60%).

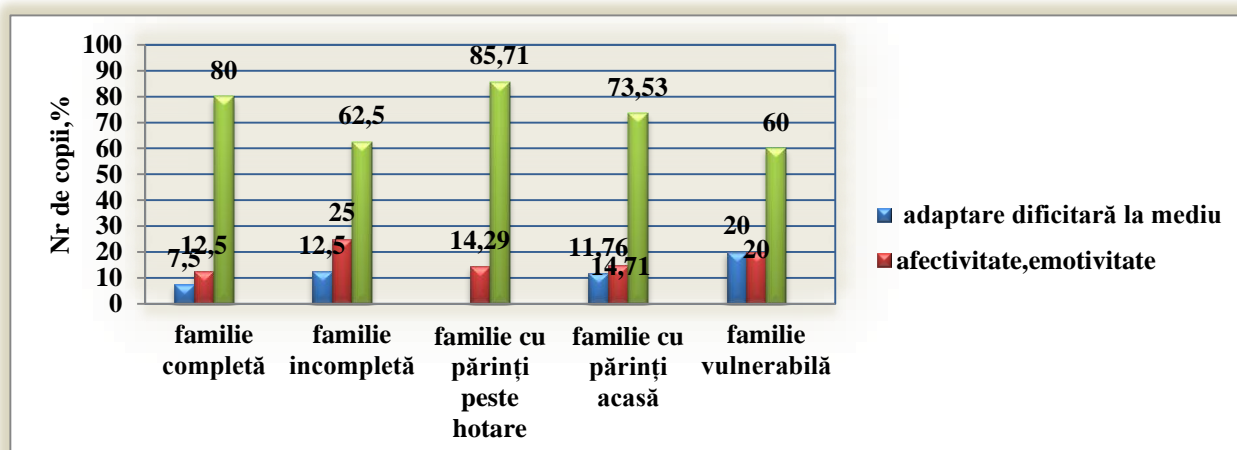
Rezultatele studierii stării emoționale a copiilor denotă că un număr mare (52,5%) de copii din familii complete, 37,5% din familii incomplete, 42,86% din familii cu părinți plecați peste hotare, 52,94% din familii cu părinți acasă și 20% din familii vulnerabile au desenat arbore imens, ceea ce se interpretează ca posibile tendințe spre dominare și dorința de a atrage atenția.

Figura 3. Corelația dintre nivelul de creativitate și tipul de familie

Copiii care au desenat un arbore mic au tendința la dependență maternală, inferioritate, imaturitate, timiditate. Printre aceștia 22,5% sunt din familii complete, 25% din familii incomplete, 14,28% din familii cu părinți plecați peste hotare, 26,47% din familii cu părinți acasă și 20% din familii vulnerabile.

Rezultatele studierii capacității de adaptare sunt reflectate în figura 4.

Figura 4. Starea emoțională a elevilor investigați

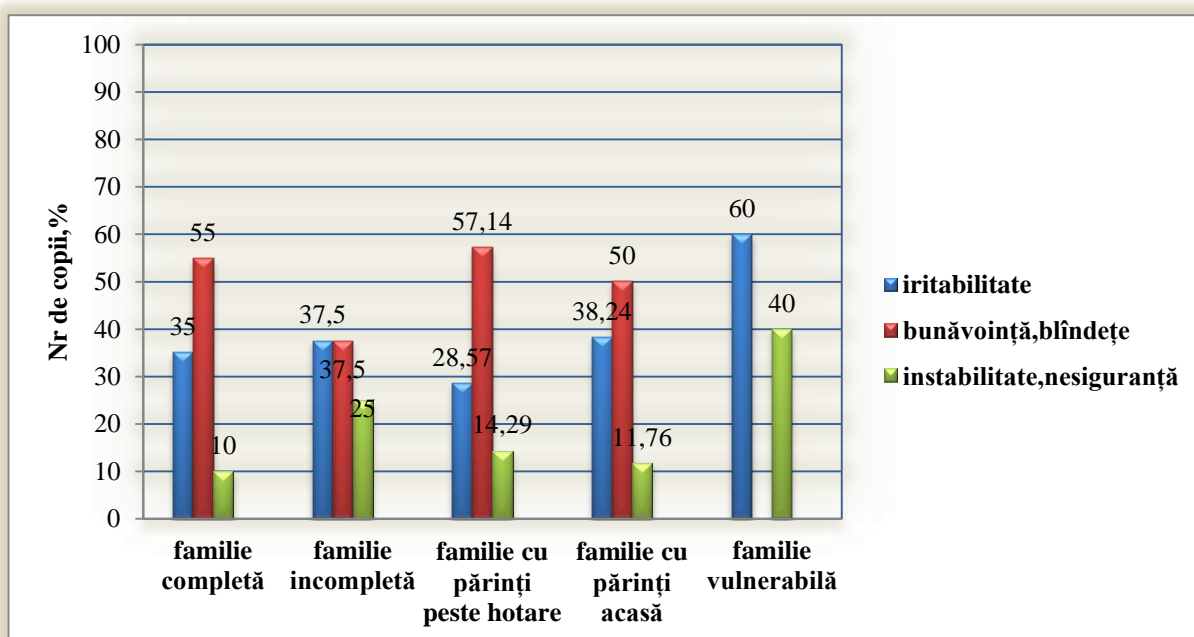
Din analiza datelor expuse în figura 4 se constată, că majoritatea copiilor au desenat arborele în centru, ceea ce e normal. Desenul plasat jos sau într-un unghi al foii, indică dificultate în adaptarea la mediu, frica existențială, rezervă, timiditate. Astfel de copii sunt 7,5% din familii complete, 12,5% din familii incomplete, 11,76% din familii cu părinți acasă și 20% din familii vulnerabile și nici unul din familii cu părinți peste hotare. Desenul plasat sus sau care se extinde în sus peste linia foii indică o persoană afectivă, emotivă sau necesitatea de a compensa unele lacune intime. Printre aceștia sunt 12,5% din familii complete, 25% din familii incomplete, 14,29% din familii cu părinți peste hotare; 14,71% din familii cu părinți acasă și 20% din familii vulnerabile.

Astfel, s-a constatat un fenomen paradoxal - copiii din familii cu părinți plecați peste hotare nu manifestă dificultate în adaptarea la mediu, frică existențială, rezervă, timiditate.

Este posibil ca acești copii să fie deja acomodați la schimbările ce au loc, atunci când părinții pleacă peste hotare și ei rămân în grija unui tutore, îngrijitor.

Vivacitate intelectuală, ambiție, interese spirituale, ideale, nevoia de a se pune în valoare se atestă la 35% din copii din familii complete, 28,57% din familii cu părinți peste hotare, 17,65% din familie cu părinți acasă, 20% din familii vulnerabile și nici un copil din familii incomplete. Sensibilitate sporită, imaturitate, inhibiție, receptivitate sentimentală au fost constatate la 40% elevi din familii vulnerabile, 37,5% - din familii incomplete și 28,57% - din familii cu părinți peste hotare.

Un număr mare de elevi (60%) din familii vulnerabile manifestă iritabilitate, 37,5% din familii incomplete, 35% din familii complete, 28,57% din familii cu părinți peste hotare, 38,24% din familii cu părinți acasă. Iar 57,14% copii din familii cu părinți peste hotare, 50% copii din familii cu părinți acasă; 55% din familii complete și 37,5% din familii incomplete manifestă blândețe, bunătate, bunăvoință, și totodată niciunul din familiile vulnerabile. 40% copii din familii vulnerabile și 25% din familii incomplete au desenat forma arborelui prin linii întretăiate, ceea ce indică un copil pripit, distrat, instabil, nesigur (fig.5).

Figura 5. Manifestarea calităților umane în comportamentul elevilor.

În concluzii constatăm, că factorii sociali – componența familiei, prezența sau lipsa părinților în familie, vulnerabilitatea, climatul familial nefavorabil – își pun amprenta pe dezvoltarea psihică și emoțională a copiilor. Atenție redusă, dezinteres și nivel redus de creativitate la lecții au manifestat un număr mare de elevi din familii vulnerabile și din familii incomplete. Stilul de muncă sistematic nu a manifestat nici un elev din familii vulnerabile. Majoritatea elevilor din familii incomplete și cu părinți plecați au tendințe spre dominare și dificultăți în adaptare la mediu social. Se adaptează mai ușor copiii din familii complete. Majoritatea elevilor imaturi emoțional, nesiguri, instabili și timizi sunt din familii vulnerabile și incomplete. Copiii din familii vulnerabile mai rar au manifestat tendința spre dominare și

atragerea atenției. Un număr mai mare de copii din familii incomplete și din familii cu părinți acasă manifestă dependență maternală, inferioritate, imaturitate și timiditate.

Bibliografie

1. Coșcodan D., Moșanu-Șupac L. Repercusiunile fenomenului migrației asupra procesului de adaptare la copii./Ghid metodologic științifico-practic pentru cadrele didactice și elevi/studenti. „Migrația și consolidarea dialogului intercultural”. 2014, p.131-137.
2. Huditeanu A. Metode de cunoaștere psihologică a elevilor. Editura Psihomedica, Sibiu, 2001.
3. UNICEF. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC). Situația copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației. UNICEF, Chișinău, 2006.

REAȚIA UNOR GENOTIPURI DE TOMATE LA PATOGENII FUNGICI AI GENURILOR *COLLETOTRICHUM* ȘI *CLADOSPORIUM*

Sofia Grigorcea, conf. univ. interimar, dr., UST

Boris Nedbaliuc, conf. univ., dr., UST

Karella Nour, masterandă, UST

Rezumat. În articol sunt reflectate date cu privire la reacția unor genotipuri de tomate la patogenii fungici ai genurilor *Colletotrichum* și *Cladosporium*. S-a constatat că reacția se manifestă diferențiat pentru indicii de germinație, creșterea rădăcinii și tulpiniței plantelor de tomate. Ponderea majoră în manifestarea caracterelor cantitative cercetate la tomate sub influența patogenilor fungici *Colletotrichum cocodes*, *C. liliacearum*, *Cladosporium cladosporoides* și *C. herbarum* îi revine factorului de specie a fungului. Interacțiunile *genotip de tomate x specie de fung* s-au manifestat mai evident în cazul caracterului lungimea tulpiniței.

Cuvinte-cheie: tomate, fungi, *Colletotrichum* spp., *Cladosporium* spp., reacție, rezistență, interacțiuni *tomate x agent patogen*.

Abstract. This article reflects the results of the interaction of some tomato genotypes to the fungi pathogens of *Colletotrichum* spp. și *Cladosporium* spp. The reaction was found to be different for the indices of germination, root and stem growth for tomato plants. The factor of the major importance in the manifestation of the investigated quantitative characters of tomatoes under the influence of the fungal pathogens *Colletotrichum cocodes*, *C. liliacearum*, *Cladosporium cladosporoides* and *C. herbarum* is the fungal species factor. The interaction *tomato genotype x fungal species* have been more evident in the manifestation of the stem length character.

Keywords: tomatoes, fungi, *Colletotrichum* spp., *Cladosporium* spp., reaction, resistance, interaction *tomatoes x pathogen*.

Introducere

Problema rezistenței plantelor la patogeni este deosebit de actuală pentru multe culturi agricole, dar în special, pentru tomate deoarece fructele acestora sunt utilizate pe larg în